

A. SCHLICHTER

ILJITSIN ENSIMMÄINEN PUHE
JULKISESSA KOKOUKSESSA VENÄJÄLLÄ

Kohtasin ensi kertaa Leninin toukokuun lopulla 1906. Meille, paikallisille maanlaisille työntekijöille, jotka emme olleet maanpaossa emmekä olleet työskennelleet hänen välittömällä johdollaan ulkomailla, toveri Lenin oli jo silloin nimenomaan „Iljitš” eikä vain yksinkertaisesti Lenin. Hänen arvovaltansa ja vaikutuskykynsä bolševistisena johtajanamme ja *toverina* tämän sanan parhaimmassa mielessä vakiinnuttivat jo silloin puolueessamme pysyväksi ilmiöksi sen, että toveri Leniniin suhtauduttiin kuin läheiseen, omaan, *meidän* Iljitšiimme.

Oli juuri sellainen aika, jolloin „kadetit”, liberaalisen porvaristomme „perustuslaillis-demokraattinen” puolue, olivat huumaantuneet I Valtakunnanduuman vaaleissa saavuttamastaan voitosta. Kaksi kolmannelta edustajapaikoista joutui liberaaliselle porvaristolle tässä Venäjän lainsäädännöllisessä elimessä, joka oli muodostettu myönnytyksenä proletariaatin ja talonpoikaiston joukkoesiintymiselle vuoden 1905 vallankumouksen päivinä. Sivistyneistö ja virkamiehistö, pikkuporvaristo ja kaupungin porvarit, maaseudun opettajisto ja osaksi myös papisto — kaikki nämä olivat antaneet äänensä kadetti puolueelle, joka oli luvannut tehdä pamppu- ja itsevaltiudellisesta Venäjästä „kansan vapauden” perustuslaillisen kukkatarhan, missä Valtakunnanduuma on varaava jokaiselle yhteiskuntaluokalle annoksen kaikenlaisia taloudellisia ja poliittisia hyvikkeitä „kaikkia käsittävän yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden” „suurten” periaatteiden mukaisesti monenmoisine poliittisine vapauksineen (paino-, sanan-, kokoontumisvapaus sekä henkilön ja asunnon koskemattomuus) ja rajoittaen näitä vapauksia vain yhdessä kohdin: koskematon oli se „pyhä” periaate, että kapitalistit ja tilanherrat omistivat tuotannonvälineet ja maan.

Mutta vielä myrskysi proletariaatin vallankumouksellinen nousu, joka oli tempaissut Nikolai II hallitukselta lokakuun

17 päivän manifestin „vapauksista”. Työläisjoukot uskoivat vielä kovasti siihen, että on mahdollista varmistaa „vakinaiseksi” 8-tuntinen työpäivä, jonka työläiset itse olivat julistaneet voimaan vallankumouksen päivinä vuoden 1905 lopulla; „punainen kukko” kulki vielä kylästä kylään; itsevaltius ei ollut vielä sinä hetkenä täydellisesti selviytynyt Venäjän lokakuun yleislakon ja Moskovan joulukuun aseellisen kapinan ravistuksesta, ja kaiken lisäksi santarmilaitos ja hovikopla eivät vielä olleet suorittaneet loppuun taktillisia ja muita toimenpiteitä vallankumouksen murskaamiseksi.

Iskun antamista suunnitellessaan tsaarin hallitus tarvitsi väliaikaisesti niin sanottujen „yhteiskunnallisten” piirien tukea, so. sen liberaalisen porvariston tukea, jonka ideologeina ja tahdonilmaisijoina olivat Valtakunnanduumassa pääosaa näyttelevät kadetit. Viimemainittuja ei tarvinnut kovinkaan pyydellä. Kadettipuolueen virallisen äänenkannattajan „Retšin” johdolla porvarilehdistö pohti ja ihaili kaikinpuolisesti sitä, että hallituksen olisi kiertämättä ryhdyttävä „yhteiskunnan” kanssa yhteistyöhön ottamalla ministeriöön edustajia, jotka nauttivat „yhteiskunnan luottamusta”. Pietarissa liikkui huhu hallituksen järjestämistä kuuluisista „teekutsuista” kadeteille: sellaiseksi oli ristitty kadettipuolueen johtajan Miljukovin salainen vierailu kaupungin-päällikön kenraali Trepovin luo, sen saman, joka oli kirjoittanut kuuluisan päiväkäskyn „patruunia ei saa säästää” taistelussa lakossa olevia työläisiä vastaan.

Valmistautuessaan sopimuksen tekoon hovikoplan kanssa kadettipuolue ryhtyi voimaperäisesti muokkaamaan julkista mielihpidettä lehdistökampanjan avulla sekä julkisissa kokouksissa. Eräässä sellaisessa kokouksessa kohtasinkin Leninin. Se tapahtui Paninan Kansantalossa. Kokous oli runsasväkisimpiä niistä, joita sain nähdä silloin Pietarissa. Kaikki paikat ja ikkunalaudat olivat täynnä. Seinustoille ja penkkien välisille käytäville oli tiiviisti sulloutunut väkeä. Enemmistö oli „siistiä” yleisöä: kaupungin sivistyneistöä, Pietarin „demokratiaa”, mutta oli erittäin paljon työläisiäkin. Alustajana oli siihen aikaan melko tunnettu kadetti V. V. Vodovozov. Häntä kuunneltiin jännittyneen tarkkaavaisina.

Yht’äkkiä keskikäytävässä alettiin liikehtiä: siellä tunkeutui lähemmäksi puhujakoroketta pieni ryhmä yleisöä, ja joukossa näkyi selvästi erään miehen korkea otsa ja suuri kalju. Puhujakorokkeelle jäi matkaa vielä 10—15 askelta, mutta ryhmä pysähtyi, lähemmäksi pääsemisen esti kiinteä väkijoukko. Näin ryhmässä joitakin tuttavita tovereita. Muistan, että siinä olivat toverit I. P. Goldenberg-Meškovski ja V. R. Menžinskaja. Minutkin huomattiin, sanottiin jotain tuntemattomalle toverille ja kutsuttiin sinne. Pääsin vaivoin heidän luokseen sivukäytävää pitkin.

— Iljitš, — kuiskasi korvaani joku tovereista.

Tunsin vahvan, tarmokkaan kättelyn, näin lämpimän, sydämellisesti tervehtivän hymyn ja säkenöivät, loistavat, tarkkaavaiset silmät.

— Oletteko pyytänyt puheenvuoron?

Niin osasi kysyä vain Iljitš: kysyessään hän itse ilmaisi vastauksen silmillään, äänellään, kädenliikkeellään.

— En, — oli vastaukseni.

— Ottakaa ehdottomasti, tässä on puheen teesit.

Ja taaskin vain Iljitš osasi *sillä tavoin* järjestää jokaisen asian — suuren tai pienen, jonka hän otti henkilökohtaisesti tehtäväkseen: kaikki oli punnittu, laskettu, harkittu, ennakolta valmistettu.

Näiden teesien täydellinen sanamuoto ei ole säilynyt muistisani, mutta niiden yleinen sisältö oli tähdätyä paljastamaan se kadettien ja vallassa olevan byrokranian valmistama painostus työväenluokkaa ja talonpoikaistoa vastaan, jonka tarkoituksena oli likvidoida vallankumous ja „perustuslaillisesti” rajoittaa tsarismilta tempaistut reformit puitteisiin, jotka turvaisivat vain porvariston ja tilanherrojen edut eivätkä suinkaan työvätekevien etuja.

Alustus päättyi. Alkoi keskustelu. Korokkeella kävi pari kolme puhujaa: he kertoivat Trepovin „teekutsuista” kadeteille sekä kadettipuolueen ja hallituksen välisestä salaisesta sopimuksesta.

Puheenvuoro annettiin Valtakunnanduuman jäsenelle Kostroman läänistä N. A. Ogorodnikoville. Hän on „vasemmisto”-kadetti, lakimies. Hän on ottanut puheenvuoron selvittääkseen „väärinkäsityksen”. Ei ole muka ollut mitään sopimusta hallituksen kanssa, on vain käyty erillisiä, tiedotusluontoisia neuvotteluja erään viranomaisen kanssa ja niitakin on käyty tuon viranomaisen aloitteesta. Tällaisten neuvottelujen esittäminen poliittiseksi petturuudeksi on turvautumista „demagogisiin hyökäyksiin” vastustajia kohtaan.

...Ogorodnikov puhui kauniisti, moitteettomasti ja varmasti, vahvistaen aika ajoin väitteensä paatoksen ja sydämellisyyden nuoteilla.

Raikuu suosionsoituksia: „Bravo, bravo!” Toinen osa kuulijakuntaa oli kiihtynyt ja riemuitsi meluavasti. Toinen osa oli hämillään ja ymmällä: „Ogorodnikov taitaa todellakin olla oikeassa: neuvottelut ja sopimus — ne ovat kaksi eri asiaa...”

Iljitš oli keskittynyt huomioimaan ja tarkkailemaan. Kuunnellessaan Ogorodnikovia hän hymyili erikoista, viekasta hymyään; silmät nauroivat sitä luonteenomaista kätkeytyä salaista ivaa, millä Iljitš usein katseli sitä, kenelle hän aikoi antaa asianmukaisen läksytyksen.

Jo ennen Ogorodnikovin puhetta Iljitš oli lähettänyt Karpovin nimellä kirjelapun pyytäen puheenvuoroa. Esiintyi vielä muutama puhuja, mutta Karpovia ei kutsuttu.

Iljitš oli huolissaan.

— Pitäisi ottaa selkoa, onko minut merkitty puhumaan,— sanoi hän.

Joku ryhmästämme tunkeutui puhemiehistöön ottamaan selvää. Osoittautui, että puheenjohtaja ei oikein tiennyt, antaisiko puheenvuoron jollekin kerrassaan tuntemattomalle Karpoville. Hänelle vihjaistiin, että oli kysymys bolševikkien puolueen huomattavasta edustajasta.

— Puheenvuoro annetaan Karpoville.

Ja Iljitš oli jo puhujakorokkeella. Yleisö katsoi ensiksi välinpitämättömästi pieneen, tanakkaan Iljitšiin. Se ei tuntenut häntä, hän oli sille toistaiseksi vuoronmukainen puhuja eikä enempää. Mutta sitten Iljitš alkoi puhua:

— Ogorodnikovin sanojen mukaan ei ole ollut sopimusta, on ollut vain neuvottelu. Mutta mitä ovat neuvottelut? Sopimuksen alku. Entä mikä on sopimus? Neuvottelujen loppu.

Muistan hyvin yllättävän ihmettelyn, jonka tämä aivan yksinkertainen, mutta samalla niin selvä ja täsmällinen määritelmä kiistan sisällöstä herätti koko kuulijakunnassa. Vielä muutama lause, muutamia viittauksia historiaan neuvotteluista, jotka olivat päättyneet sopimuksiin ja juonitteluihin, ja suuressa salissa koitti se luonteenomainen, erikoinen hiljaisuus, joka tavallisesti vallitsee vain niissä tapauksissa, kun kuuntelijat vaikenevat kiinnittäen jännittyneinä huomionsa puhuvaan henkilöön. Lyhyin mutta täsmällisin lausein Iljitš analysoi porvariston luokkaedut nykyhetkellä, hän todisti porvariston „kansanvapauden” puolueen vastavallankumouksellisen olemuksen ja osoitti objektiiviseksi välttämättömyydeksi tämän puolueen avoimen siirtymisen proletariaattia ja talonpoikaista vastaan siitä hetkestä, jolloin porvariston onnistuu päästä sopimukseen itsevaltaisen hallituksen kanssa vallan jakamisesta.

Trepovilla pidetyissä teekutsuissa oli alkanut kaupanteko, joka oli tähdätty tukahduttamaan mitä nopeimmin vuoden 1905 vallankumouksen. Kun kaupat saadaan onnistuneesti päätökseen, uhkaa työväenluokkaa ja talonpoikaista vallankumouksen nousun aikana julistamalla toteutettujen aikaansaannosten, sellaisten kuin esimerkiksi 8-tuntisen työpäivän, julkisen kokoontumisoikeuden, ammattiliittojen perustamisoikeuden ym. kadottaminen ja sen lisäksi vielä julma verilöyly.

Juuri siksi, Lenin sanoi, meidän on alinomaan paljastettava työtätekeville joukoille liberaalisen porvariston ja sen kaikkien apurien vastavallankumouksellinen olemus ja juurrutettava työläisiin ajatusta, että vain työväenluokka liitossa talonpoikaiston

kanssa, johtaen sen taistelua maasta, voi estää porvariston vastavallankumoukselliset hankkeet ja jatkaa taistelua vuoden 1905 porvarillis-demokraattisen vallankumouksen viemiseksi voitokkaaseen päätökseen.

Iljiti ei näyttänyt puhuvan mitään uutta siihen verraten, mitä voitiin lukea Pietarissa ilmestyvästä bolševikkien lehdestä. Ja kuitenkin se, mitä „tuntematon” Karpov puhui, veti puoleensa ja sai valtaansa uutuudellaan ja yllätyksellisyydellään ei vain yleisön joukkokuuntelijoita, jotka eivät joko laisinkaan lukeneet sanomalehtiämme tai lukivat niitä vain silloin tällöin, vaan myös minut.

Iljitšin eloisuus puhujakorokkeella, hänen taitonsa korostaa ihmeteltävän yksinkertaisesti, nerokkaasti kaikkein tärkeintä, kysymyksen ydintä, hänen eleensä, hänen silmänsä, jotka loistivat joko hyväntahtoista huumoria tai vakavaa keskittyneisyyttä, ja vihdoin hänen äänensä poikkeuksellinen runsasvivahteisuus ja monipuolisuus — kaikki se valtasi kuuntelijat, jotka eivät irroitaneet hänestä katsettaan.

Kului muutama minuutti, ja hiljaisuus alkoi keskeytyä äänekäistä suosionosoituksista ja hyväksymishuudahduksista. Kuuntelijain mielialassa tapahtui jyrkkä käänne: niiden silmät, jotka olivat hämillisinä vilkuilleet ympärille Ogorodnikovin puheen aikana, alkoivat loistaa kiihtyneisyyttä, iloa ja toivoa. „Puraiskaa kyynärpäätänne!” — tuntuivat he sanovan niille, jotka Ogorodnikovin puheen jälkeen olivat tunteneet voittaneensa, mutta nyt olivat nolosti vai.

Suuri joukkokokous oli Leninin bolševististen perustelujen valloittama ja hyväksyi laajalla yksimielisyydellä ja valtavalla äänten enemmistöllä seuraavan päätöslauselman Karpovin-Leninin selostuksen johdosta:

„Kokous kiinnittää kaikkien kansalaisten huomiota siihen, että järjestäessään pogromeja ja voimistaessaan herkeämättä poliisi- ja sotilasmielivaltaa itsevaltiudellinen hallitus tekee ilmeistä pilkkaa kansanedustuksesta ja valmistautuu vastaamaan väkivallalla yleiseen vapausvaatimukseen sekä talonpoikaiston maa-vaatimukseen.

Kokous lausuu julki, että „kansanvapauden” puolue (kadetit) ilmentää vain arasti ja vajanaisesti kansan vaatimuksia, että se ei täytä lupaustaan ilmoittaa yleiskansallisen perustavan kokouksen koollekutsumisesta. Me varoitamme kansaa luottamasta tähän puolueeseen, joka horjuu kansan vapauden ja kansaa sortavan vanhan itsevaltiudellisen vallan välillä.

Kokous kehoittaa Valtakunnanduuman talonpoikaisryhmää („Työryhmää”) ja työväenryhmää esiintymään päättäväisesti, täysin riippumatta kadeteista, kehoittaa molempia esittämään omat itsenäiset vaatimuksensa, sekä tuomaan täysin julki kansan vaatimukset.

Kokous kiinnittää kaikkien vapauden asiaa arvossa pitävien huomiota siihen, että itsevaltiudellisen hallituksen menettely sekä se, että talonpoikain ja koko kansan vaatimuksia ei ole ollenkaan tyydytetty, tekevät kiertämättömäksi päättäväisen taistelun Duuman ulkopuolella, taistelun kansan täydellisestä vallasta, joka yksin pystyy takaamaan vapauden ja kansan tarpeiden tyydyttämisen.

Kokous tuo julki vakaumuksen, että proletariaatti tulee edelleenkin olemaan kansan kaikkien vallankumouksellisten ainesten etunenässä”¹.

Liikuttuneet, iloiset työläisryhmät eivät tahtoneet pitkään aikaan poistua, vaan tungeskelivat lämpiössä ja kadulla. Kuinka paljon reippaita toiveita ja vallankumouksellista uskoa he veivätkään tästä kokouksesta Pietarin työläiskortteleihin.

Myöhemmin minulle kerrottiin, että Iljitš oli erittäin tyytyväinen kokoukseen. Hän mieltäi niin suuresti taisteluun julkisella areenalla, että Nadežda Konstantinovnalla oli suuri työ hillitä Iljitšiä antautumasta alttiiksi julkisten esiintymisten aiheuttamalle vaaralle.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 10. osa, s. 377.— Toim.

